

Мусулмонларнинг Эронни фатх этиши

TAVORIX
ISLAMONLINE.UZ

Мусулмонларнинг Эронни фатх этиши, ёки Арабларнинг Эрон босқини, 632–654-йиллар оралигида содир бўлган. Бу воқеалар натижасида Сосонийлар империяси кулади ва зардуштийлик дини инкирозга учради.

Бу даврда Эрон сиёсий, ижтимоий, иқтисодий ва ҳарбий бўҳронларга дуч келган эди. Бир вақтлар қудратли бўлган Сосонийлар империяси Византия империясига қарши узок йиллик урушлар ва ички сиёсий беқарорлик туфайли заифлашган эди. Бу вазият шах Хусрав IIнинг 628 йилда қатл этилиши ва кейинги тўрт йил ичида тахт учун ўнта номзод ўртасидаги курашлар билан янада оғирлашди.

Босқин ва урушлар

Араб мусулмонлари Рошидун халифалиги раҳбарлигида 633 йилда Сосонийлар ҳудудига биринчи бор ҳужум қилди. Халид ибн Валид Асористан (ҳозирги Ироқ) провинциясини босиб олди. Гарчи дастлаб Сосонийлар арабларга қарши муваффақиятли қарши ҳужумлар уюштирган бўлса-да, мусулмонлар 636 йилда Кодисия жангида Саъд ибн Аби Ваккос қўмондонлигида ҳал қилувчи ғалабага эришдилар. Бу ғалаба Сосонийларнинг Эроннинг ғарбий ҳудудлари устидаги назоратини йўқотишига олиб келди.

642 йилгача Загрос тоғлари Рошидун халифалиги ва Сосонийлар ўртасида чегара сифатида хизмат қилган. Аммо халифа Умар ибн Хаттоб томонидан тўлиқ босқин уюштирилиши буюрилди. Натижада 651 йилга келиб, Сосонийлар империяси тўлиқ фатх этилди.

Каршилик ва исламлаштириш жараёни

Гарчи боскин тез содир бўлган бўлса-да, Эронда арабларга карши кучли каршиликлар кўрсатилди. 651 йилга келиб, Табористон ва Трансоксания каби баъзи ҳудудлардан ташқари, кўплаб шаҳарлар араблар назоратига ўтди. Бирок, кўплаб шаҳарларда араб ҳокимлари ўлдирилди ёки гарнизонларга хужумлар қилинди. Аммо араблардан келган кўшимча кўшинлар бу исёнларни бостириб, Ислом назоратини ўрнатди.

Эрондаги исломлашув жараёни секин кечди ва асрлар давомида давом этди. Катор минтакалардаги каттик каршиликларга қарамай, форс тили ва эрон маданияти сақланиб қолди. Ўрта асрларга келиб, Ислом Эронда асосий динга айланди.

Бу жараён Эроннинг тарихий, маданий ва диний кийёфасида чуқур ўзгаришларга сабаб бўлиб, кейинги асрларда Эрон Ислом оламининг асосий марказларидан бирига айланди.

Абу Муслим